

DĪVALIŅA PĻAVAS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA

Autors: Evita FŪRMANE

RCK Arhitektūras katedras diplomande

e-pasts: evitafuurmane@gmail.com

Darba vadītājs: Mg.arch., Mg. paed. Inese REITĀLE

ANOTĀCIJA

Valmiera vienmēr ir atbalstījusi pilsētas attīstību un tās iedzīvotāju izaugsmi. Pilsētā ir daudz skolēnu un studentu, kam būtu nepieciešama vieta, kur sanākt kopā. Tieši tāpēc esmu tika izvēlēta Valmieru, kurā projektēt Studentu centru. Par centra atrašanos vietu izvēlēta Dīvaliņa pļava, kura atrodas Gaujas parka ielokā iepretim Jāņa Daliņa stadionam. Pļava ilgi bija stāvējusi neizmantota un tagad radusies izmantošanas iespēja, kas arī pavērs plašākas iespējas Valmieras pilsētas studentiem.

Darbā tiek pētīta Dīvaliņa pļavas vēsture un tās infrastruktūra. Mērķa sasniegšanai tika studētas vēstures grāmatas, nerealizētie projekti un publiski pieejamā informācija interneta avotos. Pētījuma laikā tika aptaujāti pilsētas iedzīvotāji par Dīvaliņu pļavas attīstības perspektīvi. Rezultātā tika secināts, ka vieta ir piemērota attīstīšanai, kā arī sabiedrība atbalsta šādu iniciatīvu.

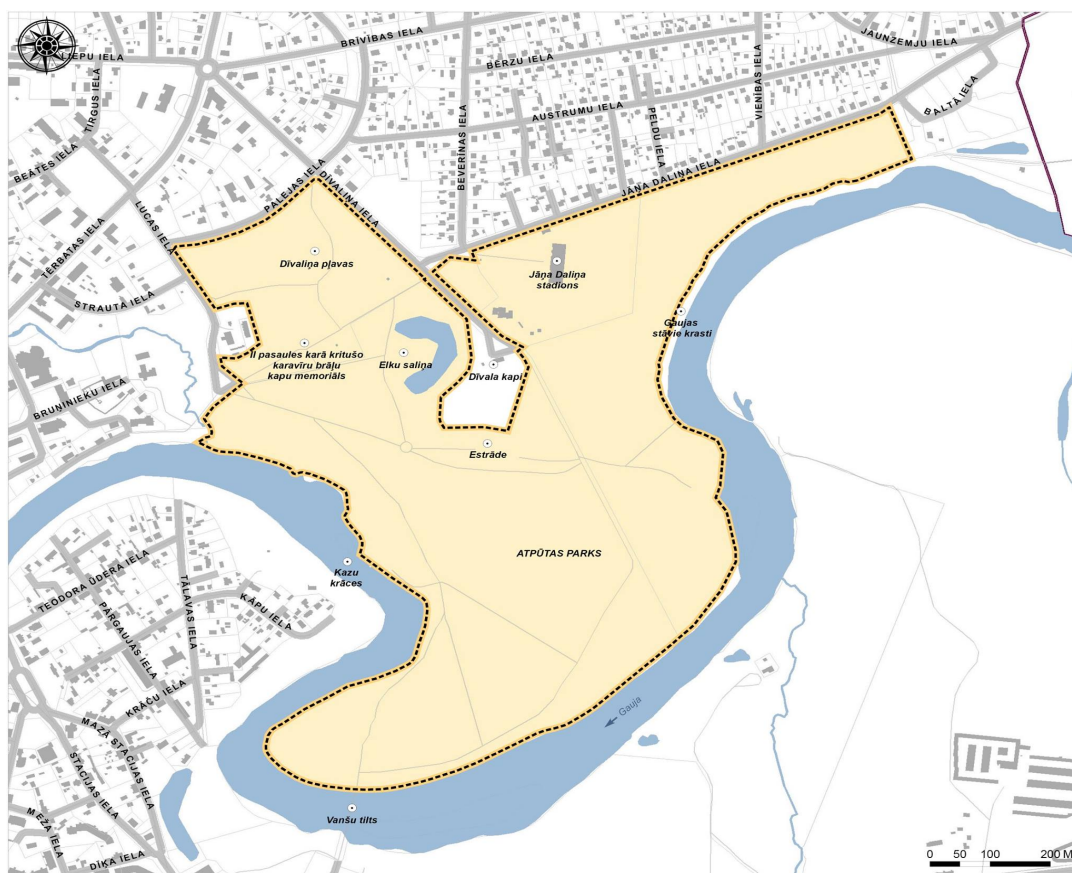
ANNOTATION

Valmiera has always supported the development of the city and the growth of its population. There are many pupils and students in the city who would need a place to spend time together. That is why I have chosen Valmiera, where to design the Student Center. The location of the center - Dīvaliņa meadow, which located in the vicinity of Gauja Park opposite Jāņa Daliņa Stadium. The meadow was stood unused for a long time and now there is an opportunity to use it, which will also open wider opportunities for Valmiera city students.

The history of Dīvaliņa meadow and its infrastructure are studied in the work. To achieve the goal, history books, unrealized projects and publicly available information on Internet sources were studied. During the research, the citizens from Valmiera were interviewed on the development perspectives of Dīvaliņa meadow. As a result, it was concluded that the site is suitable for development, and the public supports such an initiative.

Brīvā teritorija Valmieras pilsētā

Valmieras pilsēta ir vieta attīstībai, nākotnei un izaugsmes iespējām. Tā sniedz daudz un dažādas iespējas, un tās attīstības pamatā ir trīs galvenās vērtības: iedzīvotāji, uzņēmējdarbība un pilsētvide. Pati pilsētas misija ir dinamiskums ar virzību uz inovācijām un veicināt cilvēka personības izaugsmi, gūt labklājību ģimenei un uzņēmējdarbībai. (Valmieras pilsētas pašvaldība, 2020). Valmierā ir 24 860 iedzīvotāju, pēc PMLP iedzīvotāju reģistra 01.07.19. (Pilsonības un Migrācijas lietu pārvalde, 2020), bet Valmiera, pēc autores domām, ir draudzīgākā pilsēta Vidzemē, kur tevi vienmēr sagaidīs ar plaši atvērtām rokām un pretim sniegtajām iespējām.

1.attēls. Valmieras atpūtas parka robežas (info@valmiera.lv)

Valmierā atpūtas parka robežas veido Jāņa Daliņa iela, Dīvaliņa iela, Palejas iela un Lucas iela, kā arī Rātsupīte un Gauja.

Parka teritorijā atrodas Dīvaliņa pļavas, II pasaules karā kritušo karavīru brāļu kapu memoriāls, Jāņa Daliņa stadions, Sajūtu taka, estrāde, Gaujas Stāvo krastu teritorija un mežs.

Pēc autores domām, pilsēta ir bagāta ar savu dzīvās dabas daudzveidību, ziemā ir balti, pavasarī ir skaisti, skanīgi un smaržīgi, vasarā ir ēnas zem kurām paslēpties un rudens ir tik

krāšņs un skaists. Valmierā ir vietas, kur ir Brīvā zaļā teritorija, kas ir zemes vienības neapbūvēta platība, no kā atskaitīta autostāvvietu un piebraucamo ceļu platība (Valmieras Pilsētas pašvaldība, 2016). Valmierā esošās dabas teritorijas ir vēsturiski saglabātas un arī jauni veidotās pilsētas tēla veidošanai, kas pēc autores domām tik ļoti piesaista cilvēkus, jo īpaši kad brauc cauri Valmierai, pār tiltu, uzraksts Valmiera, kas ir veidots no puķu apstādījumiem un katru gadu puķes tiek nomainītas un uzraksts arvien vairāk izceļas. Valmierā dabas un apstādījumu teritorija aizņem 271,55ha jeb 14% no kopējās Valmieras platības (Valmieras pilsētas pašvaldība, 2020).

Dīvaliņa pļavu attīstība cauri gadsimtiem

Dīvaliņu pļava atrodas Valmierā, pats Valmieras nosaukums parādās 1212. gadā, kad bīskaps Alberts par novalda pārvaldnieku iecel savu radnieku, no Pilsētas padzīto krievu kņazu Valdemāru-Vladimiru, kura vārds tiek uzskatīts ar laiku palicis par Valmieras nosaukumu (Valmieras Tūrisma un Mūzikas biedrība, 1933). Pati pilsēta apdzīvota jau bija 3.-2. gadu tūkstoši pirms kristus, līdz 13. gadsimtam, kad tā atradās latgaļu apdzīvotajā Tālavā (Valmieras Pilsētas pašvaldība, 2011). Bet tikai 1783. gadā Valmierai piešķir aprinķa tiesības, laiks kad tā sāk visvairāk augt un attīstīties (Zīriņa, 2008). Pilsēta mūsdienās Vidzemniekiem pazīstama ar nosaukumu Valmiera, bet senāk lietoti arī tādi varianti, kā: Wolmar, Woldemar, Wolmahr, Wolmaria- kam arī ir vairāki skaidrojumi (Kalnačs, 2005).

Autore, pētot apkārt esošās teritorijas un to vēsturi, izveidoja shēmu, lai sniegtu priekšstatu un lasītājam būtu vieglāk izprast, kur atrodas pļava un tai tuvākās teritorijas.

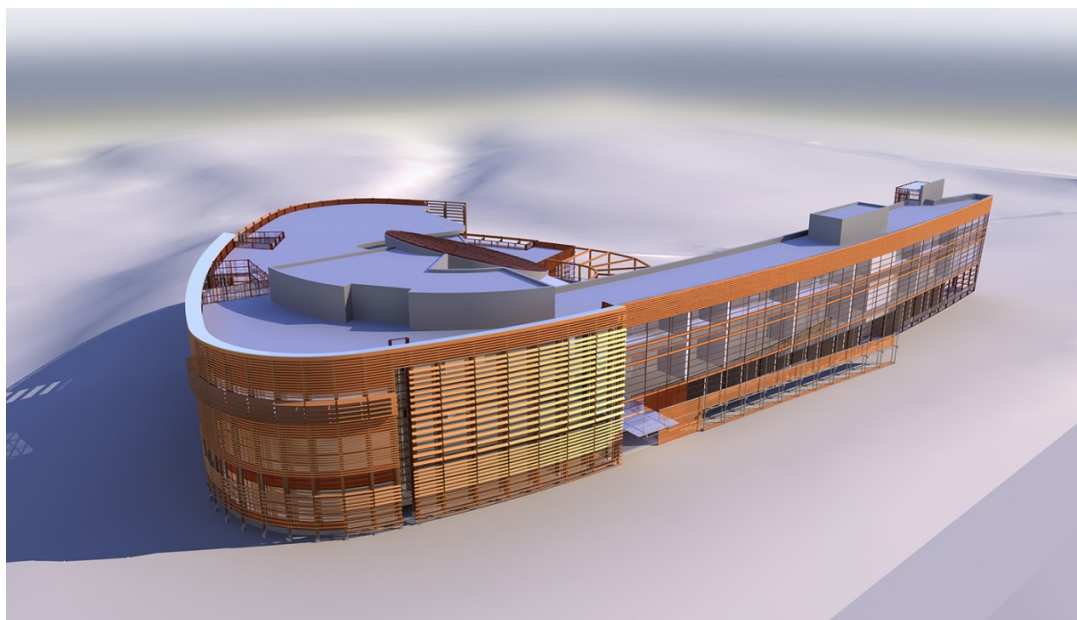
Dīvaliņa pļavu nosaukuma rašanās

Pētot apkārt esošās teritorijas, tiks izvērtēts, kā radies nosaukums, kurš savā ziņā ir atstājis lielu ietekmi nākotnē, dodot pļavai velna piedēvētu nosaukumu. Tika pētītas minēto vietu vēstures liecības, kas par to rakstīts grāmatās, laikrakstos un teikās.

Dīvaliņa pļavas nosaukums uzskatāms cēlies no velna, jo senos laikos to dēvēja par Dīvel (no lejasvācu *deivel* - velns) (P.Kampars., 1962). 1962. gadā izdotajā Valmieras tūrisma ceļvedī arī parādās tādi nosaukumi kā Velna grāvis, Dīvaliņa, Dīvaliņa mežs, bet pati pļava neparādās (P.Kampars., 1962), (V.D., 1911). Ir zināms, ka Dīvaliņa mājas saimnieks tolaik bija ļoti divkosīgs un mantkārigs Valmieras brāļu draudzes loceklis, kurš kāda iemesla dēļ nav saticis ar veco dziesminieku Jāni Ruģēnu (Liepnieks, 1996). Reiz Ruģēns aizgājis uz Dīvaliņiem un uzrakstījis uz durvīm: "Ta ka velns pēc dves'les prasa, Tā tas Dīvaliņš naudu kasa", pārskaities par apvainojumu un nojauzdams rīmes autoru, Dīvaliņš iesūdzējis Ruģēnu Valmieras pagasttiesā (Apgāds Grāmatu Zieds, 1939). Tiesa sūdzību pieņēmusī, bet prasījusi sūdzētāju piegādāt lietišķu pierādījumu, tad Dīvaliņš cēlis durvis ratos un vedis uz tiesas namu (Apgāds Grāmatu Zieds, 1939). Ruģēns, šādu iznākumu paredzēdams, gaidījis Dīvaliņu mājas ceļa gala un kad vezums jau bijis viņam klāt, ar savu "šudauku" (kabatas lakats ap 40 x 40 cm) veikli noslaucījis no durvīm "lietišķo pierādījumu", rezultāta Tiesa Dīvaliņa saimnieka sūdzību noraidījusi (Apgāds Grāmatu Zieds, 1939).

Dīvaliņa pļavu apbūve

Dīvaliņu pļava ir paredzēta Publiskās apbūves teritorijai, bet tai apkārt esošās zaļās zonas iedalās pie dabas un apstādījumu teritorijas, (Valmieras Pilsētas Pašvaldība, 2017). 2003. gadā Valmieras un Latvijas mēdijos parādījās spoži virsraksti ar tekstu- Valmierā plāno izveidot kiberpilsētu. Tās izstrādātāju birojs "Sīlis, Zābers un Kļava", arhitekts Andris Sīlis (Martinsone, 2003). Bija plānots projektēt ēku, "kura būs aprīkota ar izcilu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) infrastruktūru. Tajā atrasties bija paredzēts Vidzemes augstskolas informācijas tehnoloģiju (IT) studiju nodaļai, "biznesa inkubators" jaunajiem uzņēmumiem un telpas vietējiem un ārvalstu uzņēmumiem, kas būs ieguvuši dalībnieka statusu. Kiberpilsēta Vidzemē bija paredzēta kā attīstības ģenerators, ekonomiskās izaugsmes un taisnīguma katalizators" (AS DELFI, 2001). Projekts lika acīm iemirdzēties ar domu, ka Valmiera būs pirmā pilsēta Baltijā ar tik apjomīgu projektu, tas daudziem deva iespēju sapņot.

2.attēls. Baltijas Kiberpilsētas ēkas projekts Valmierā (Arh. Andis Sīlis, SZK un Partneri)

Ieceres bija lielas, grandiozas, bet gala rezultātā projektam nepiešķīra pietiekamu finansējumu, gūto naudu novirzīja Valmieras pilsētas attīstībai un uzlabošanai. Negatīvais rezultāts sarūgtināja daudzus, jo īpaši Vidzemes Augstskolas studentus, kuri veltīja daudz sava brīvā laika projekta realizēšanai.

Respondentu vērtējums par Dīvaliņa pļavu

Lai izpētītu Dīvaliņa pļavas attīstības iespējas un Valmieras iedzīvotāju viedokli par parka apbūvi, tika veikta socioloģiskā aptauja. Anketā respondentiem tika lūgts sniegt viedokli par Dīvaliņa pļavu un tās vēsturi. Galvenie respondentu ieteikumi darba izstrādes gaitā bija: saglabāt maksimāli zaļo zonu, informēt iedzīvotājus gadījumā, ja šāds projekts tiek izstrādāts, pētniecības

laikā gūto informāciju izplatīt interneta vidē, Valmierai jāpaliek zaļai, ja realizē projektu, tad tādu lai ieinteresētu kaimiņvalstis, iedzīvotājiem interesē citu cilvēku viedoklis par socioloģisko aptauju, viņi nevēlas pļavas apbūvi un daudzi veiksmes vēlējumi. Viedokļi tiek ņemti vērā un izvērtēti darba izstrādes gaitā.

Secinājumi un priekšlikumi

Secinājumi

1. Dīvaliņa pļava atrodas publiskās zonas apbūves teritorijā, un tās novietne dabā ir piemērota skolēniem, studentiem.
2. Valmieras pilsētas studentiem ir nepieciešama atbilstoša, prātu attīstoša vide mācībām, kur varētu netraucēti studēt un atpūsties.
3. Dīvaliņa pļavas vēsture iepriekš nav pētīta un Valmieras pilsētas mājaslapā nav pieejama informācija par vēstures liecībām un pļavas nosaukuma rašanos.
4. Pētījumā konstatēts, ka iepriekš veidotās karšu shēmas ir novecojušas un nav pieejamas aktuālas Dīvaliņa ielejas un Gaujas parka shēmas.
5. Pļava publiskiem pasākumiem tiek izmantota tikai pāris reizes gadā un uz īsu laika posmu, pārējā laikā tā netiek lietderīgi izmantota.
6. Lielākā daļa iedzīvotāju nav informēti par Kīberpilsētas projektu, kurš nerealizējās un uzskata, ka nebija interese pēc šāda veida projekta, kā rezultātā šādi secinājumi rodas, tādēļ ka nav pietiekami pieejama informācija sabiedrībai.
7. Respondenti ir gatavi pārmaiņām Dīvaliņa pļavā, un gaida atbilstošus projektus, ar kuriem arī pilsētas iedzīvotāji tiktu iepazīstināti.

Priekšlikumi

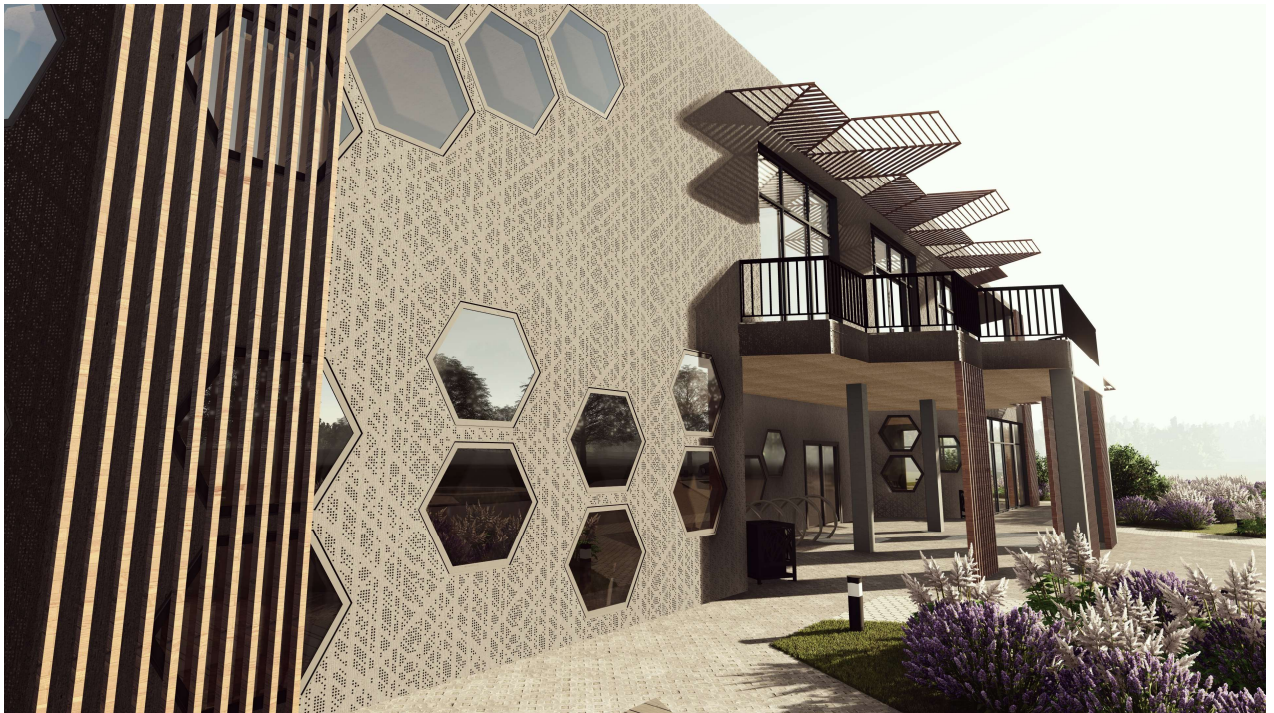
1. Aktualizēt Valmieras pilsētas mājas lapu arī ar projektiem, kuri ir izstrādes gaitā, jo iedzīvotāji vēlas zināt aktuālos notikumus pilsētā un sekot pilsētas izaugsmei.
2. Sniegt apkopotu informāciju par Dīvaliņa ielejas un Gaujas parka vēsturi un nosaukuma rašanos.
3. Biežāk organizēt publiskos masu pasākumus Dīvaliņa pļavā, lai tā nestāvētu tukša ikdienā un lai tajā notiktu sabiedriski pasākumi.
4. Tuvākajā laikā realizēt publisko apbūvi vai labiekārtojumu Dīvaliņa pļavā.
5. Nodrošināt Valmieras skolēniem, studentiem atbilstošu un ērtu vidi studijām.

Pētījuma rezultātā savā diplomdarbā autore izstrādāja projektu “Dīvaliņa pļavas studentu centrs”, kurš saņēma pozitīvas atsauksmes no iedzīvotājiem, pašvaldības un skolas vadības. Projekts arī tika izstrādāts virtuālajā vidē, kur tika piesaistīts kursa biedrs Armands Airtons Pampe. Viņš palīdzēja parādīt projekta vizuālo izskatu programmas docētājiem projekta izstrādes gaitā un diplomprojekta aizstāvēšanas dienā.

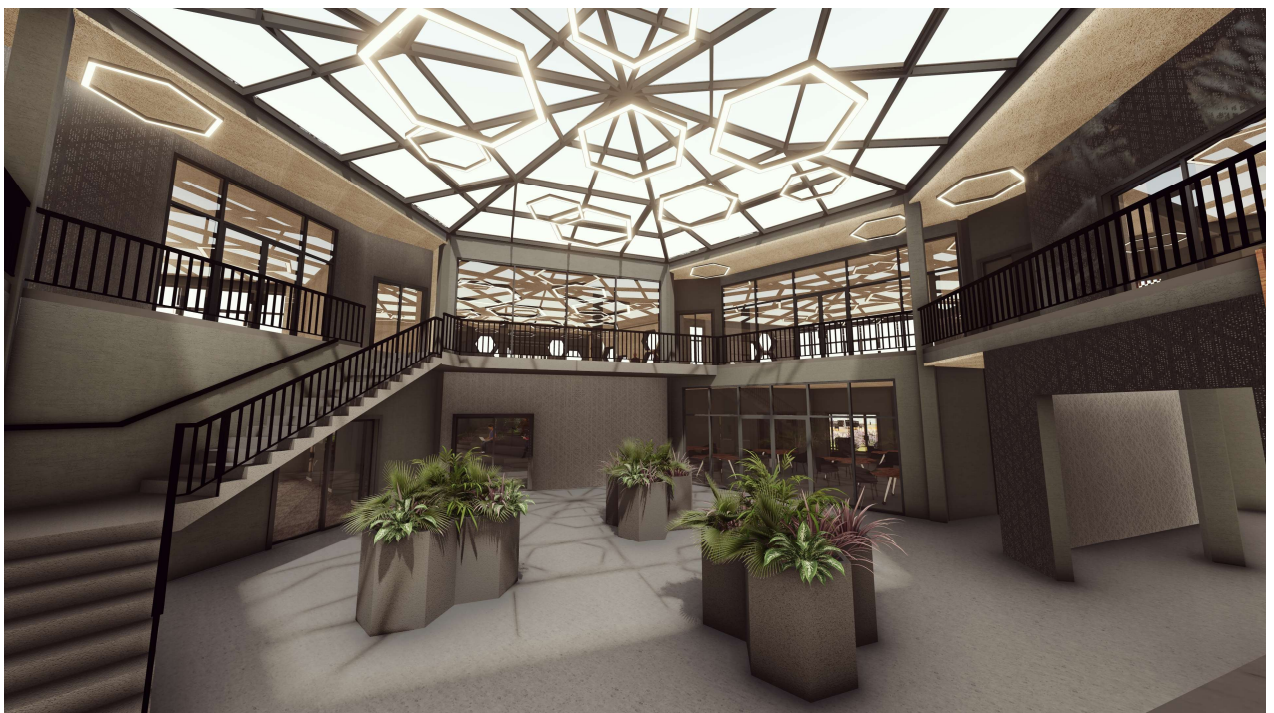
Vizualizācijas no izstrādātā Diplomprojekta:

3.attēls. Dīvaliņu pļavas studentu centrs (Avots: autores veidota vizualizācija)

4.attēls. Dīvaliņu pļavas studentu centrs (Avots: autores veidota vizualizācija)

5.attēls. Dīvaliņu pļavas studentu centrs (Avots: autores veidota vizualizācija)

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Valmieras pilsētas pašvaldība, 2020. *www.valmiera.lv*. [Online]
Pieejams at: <https://www.valmiera.lv/lv/attistiba/>
[Skatīts 3 Janvāris 2020].
2. Pilsonības un Migrācijas lietu pārvalde, 2020. *https://www.pmlp.gov.lv*. [Online]
Pieejams at: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/iedzivotaju-registrs/>
[Skatīts 3 Janvāris 2020].
3. Valmieras Pilsētas pašvaldība, 2016. *www.valmiera.lv*. [Online]
Pieejams at:
https://www.valmiera.lv/images/userfiles/TIAN_20161212_1103%20%281%29.pdf
[Skatīts 5 Janvāris 2020].
4. Valmieras pilsētas pašvaldība, 2020. *www.valmiera.lv*. [Online]
Pieejams at: https://www.valmiera.lv/lv/pilseta/dabas_teritorijas/skveri_un_parki/
[Skatīts 7 Janvāris 2020].
5. Valmieras Tūrisma un Mūzikas biedrība, 1933. Karte un stasti. In: *Ceļvedis – Apmeklējiet Valmieru – Valmiera*. Valmierā, Rīgas ielā Nr.5 tālr.208: Tūrisma informācijas Birojs.
6. Valmieras Pilsētas pašvaldība, 2011. In: *Valmiera. Senā pilsēta pie Gaujas..* Valmiera: Valmieras Pilsētas pašvaldība, pp. 49. - 54.lpp..
7. Ziriņa, I., 2008. Lucas muiža. *Liesma Nr.44*, 19 Marts.p. 4.
8. Kalnačs, J., 2005. Sk. par Lucas kalnu. In: *Valmiera – Rīga, Valmiera Ceļvedis*. Rīga: Apgāds "Jumava", pp. 4., 32., 35. lpp.
9. P.Kampars., 1962). Kultūras dati, 2020. *kulturasdati.lv*. [Online]
Pieejams at: <https://kulturasdati.lv/lv/kulturvesturiskas-vietas/elku-salina#>
[Skatīts 17 Janvāris 2020].
10. V.D., 1911 Kuzmina, I., 2018. *www.la.lv*. [Online]
Pieejams at: <https://www.la.lv/skolu-problema-ir-skolenu-motivacijas-trukums>
[Skatīts 10 Janvāris 2020].
11. Liepnieks, L., 1996. Sk. par Dīvaliņa apkārtni. In: *Tēvu zemes novadā. Stāsti par Valmieras pilsētas un novada pagātni*. Valmiera: Valmieras Rajonu skolu pārvalde, 1996, pp. 80. - 81.lpp.
12. Apgāds Grāmatu Zieds, 1939. Sk. par Dīvaliņu saimnieku. *1Kad atnāks Latviešiem tie laiki? Jāņa Ruģēna dzīve un darbi*. Rīga, Tērbatas ielā Nr.52: Apgāds Grāmatu Zieds, p. 69. lpp.
13. Valmieras Pilsētas Pašvaldība, 2017. *www.valmiera.lv*. [Online]
Pieejams at:
https://www.valmiera.lv/images/userfiles/2_SAISTOSIE_NOTEIKUMI_Funkcionala_is_zonejums%283%29.pdf
[Skatīts 10 Janvāris 2020].
14. Martinsons, I., 2003. Arhitekta portrets interjerā Andis Sīlis. *VIZUĀLO MĀKSLU ŽURNĀLS*, Volume Nr (28), p. 34.
15. AS DELFI, 2001. *delfi.lv*. [Online]
Pieejams at: https://www.delfi.lv/business/biznesa_vidē/valmiera-plano-izveidot-kiberpilsetu.d?id=1018093
[Skatīts 7 Novembris 2019].